

Espanya afronta l'examen de drets humans de Nacions Unides amb una allau d'informes crítics

L'actuació policial i judicial derivada de l'1-O dispara el nombre d'entitats de la societat civil que han presentat denúncies, que es tripliquen respecte el 2015

L'estat espanyol se sotmet aquest dimecres a l'Examen Periòdic Universal (EPU) sobre el grau de compliment en drets humans. Es tracta d'un mecanisme d'avaluació del Consell de Drets Humans de l'Organització de Nacions Unides al qual se sotmeten cada cinc anys els 193 estats membre. La novetat aquesta vegada és que Espanya compareix amb fins a 89 informes crítics emesos per entitats de la societat civil, el triple que fa cinc anys, quan se'n van presentar 27. La principal novetat és que es fan referències a les càrregues policials de l'1 d'octubre del 2017 i les conseqüències judicials que se n'ha derivat, així com la menció als drets digitals.

Sotmetre's a aquest examen sobre el grau de compliment dels drets humans és de caràcter optatiu, però cap dels estats membre de Nacions Unides han declinat ser avaluats. Espanya ja va afrontar aquesta revisió l'any 2010 i l'any 2015. En aquest tercer cicle, el secretari d'Estat d'Assumptes Exteriors, Fernando Valenzuela Marzo, encapçalarà la delegació espanyola al Palau de Nacions Unides a Ginebra. Allà, els estats membre seran els que s'encarreguin de valorar si Espanya ha progressat o retrocedit respecte anys enrere i faran les recomanacions de millora.

Fa cinc anys, l'estat espanyol ja va rebre dures crítiques per incompliments, especialment per les expulsions en calent de persones migrades, racisme policial, desigualtat de gènere, violència masclista, llei mordassa, la llei d'amnistia del 1977 - es demanava que es derogués per poder jutjar els crims del franquisme- o la reforma legal que obliga les dones d'entre 16 i 18 anys a tenir el consentiment dels pares per avortar, entre d'altres. Ara, a algunes d'aquestes preocupacions que no han estat resoltes, se sumaran les derivades del procés català.

[noticiadiari]2/193709[/noticiadiari]

Tres informes previs per emetre veredictes

Els estats que hauran d'avaluar Espanya hi arriben amb tres documents sobre la taula per emetre el seu veredictes. Per una banda, el recopilatori que fa l'Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Drets Humans dels seus propis òrgans. Recull, per exemple, la "preocupació pels actes de violència ocorreguts a Catalunya l'1 d'octubre del 2017" en les quals van resultar ferides "centenars de persones", així com la petició de resoldre el conflicte per la via del diàleg.

També inclou les dues opinions del Grup de Treball sobre la Detenció Arbitrària que demanaven la llibertat dels líders independentistes empresonats i els relators que durant l'octubre del 2017 van reclamar a les autoritats espanyoles que no obstruïssin l'exercici de la llibertat d'expressió l'1-O i els quatre titulats de mandats dels procediments especials van demanar que es respectessin els drets humans davant "l'esclat de violència".

El document presentat per l'estat espanyol no inclou cap menció a l'actuació policial o judicial derivades del conflicte amb Catalunya

El segon document és un informe d'una vintena de pàgines en les quals l'estat espanyol informa de totes les mesures i avenços que ha impulsat per complir en matèria de drets humans i resoldre les recomanacions fetes per anys anteriors. Aquest, però, no fa cap referència a les actuacions policials i judicials derivades del conflicte polític amb Catalunya.

Pel que fa a qüestions com la memòria històrica, lluny de derogar la llei d'amnistia del 77, com se li va reclamar fa cinc anys, l'informe afirma que la prescripció dels delictes i aquesta amnistia vigent impedeixen jutjar els fets "ocorreguts durant els anys 30 i 40". Espanya reivindica, però, que ha impulsat una proposició de llei sobre nens robats i la creació d'una direcció general de Memòria Històrica. El Grup de Treball sobre les Desaparicions Forçades o Involuntàries ha reclamat que s'impulsi l'exhumació de fosses per identificar víctimes de la Guàrdia Civil i la dictadura.

Actuació de la Policia Nacional a l'escola Ramon Llull de Barcelona. Foto: Martí Urgell

El tercer document és el que recull els informes i denúncies fetes per entitats provinents de la societat civil. Si l'any 2010 se'n van presentar 13 i fa cinc anys 27, en aquest examen són 89 les crítiques presentades contra l'actuació de l'estat espanyol en matèria de drets humans. Aquest increment s'explica per l'augment d'entitats que han assenyalat l'actuació policial i judicial de l'Estat davant del procés català i el referèndum de l'1-O. Dirigents com la secretària general d'ERC, Marta Rovira, i Anna Gabriel de la CUP, totes dues exiliades a Ginebra, han contribuït a aquest treball. Així doncs, han presentat denúncies col·lectius com Irídia, l'Institut de Drets Humans de

Catalunya, Òmnium Cultural, el CIEMEN, Col·lectiu Praga, Language Rights, NOVACT, Etxerat i Observatorio Vasco de Derechos humanos, entre moltes altres.

Assignatures pendents que s'arrosseguen

Tot i que la novetat seran els fets de l'1-O vinculats a la reclamació de l'autodeterminació i també els drets digitals, altres dels temes que seran objecte de debat s'arrosseguen del darrer examen. És el cas dels relacionats amb la llei mordassa, encara vigent malgrat que el govern del PSOE i Podem pretén derogar-la, o els drets de llibertat d'expressió. També crítiques que tenen a veure amb la discriminació del català, el dret a asil, o els drets de les persones amb discapacitat, que, juntament amb la reparació de les víctimes del franquisme, segueixen sense estar resoltes malgrat que van ser assenyalades en revisions anteriors.

A més dels informes, part de les entitats provinents de la societat civil es van reunir al desembre amb les missions permanents dels estats -les que s'encarreguen de formular després les recomanacions a l'estat examinat- per explicar-los la motivació de les seves denúncies. Ara, caldrà veure aquest dimecres quin és el posicionament que prenen els estats, que acostumen a tenir uns dos minuts d'intervenció en la qual, per una banda, assenyalen un aspecte millorat per l'estat sotmès a examen i, per l'altra, formulen les seves recomanacions en funció dels dèficits de compliment que considerin. Espanya podrà acceptar-les o bé prendre'n nota.

El balanç de fa cinc anys és que, de les 189 recomanacions fetes, va acceptar-ne 169 -cinc d'elles parcialment- i en va prendre nota de 25 -cinc d'elles també parcialment-. De l'examen d'aquest dimecres en sortirà el nou llistat de deures pendents que el Consell de Drets Humans posarà a Espanya per solucionar en els pròxims cinc anys. I serà al juny quan aquest respondrà què accepta i què no.